

/// LICHTER PÉTER: STEVEN SPEILBERG FILMJEI

Ötödik típusú találkozás

/// ZALÁN MÁRK

LICHTER PÉTER KALANDJA ÚJ-HOLLYWOOD NAGYMESTERÉVEL.

Noha Steven Spielberg évek óta az egyik legismertebb és legnépszerűbb filmrendező hazánkban is, a munkásságát bemutató magyar nyelvű kiadványokkal (leszámítva John Baxter 2004-es biográfiáját és Pápai Zsolt portréját a *Korszakalkotók* kötetből) finoman szólva nem vagyunk bőségesen ellátva. A hazai filmes könyvkiadás azonban nemcsak az egykori „fenegyerek” pazar életműve, hanem olyan meghatározó kortárs alkotók pályáját bemutató kötetekkel is adós marad, mint – csak néhány példát említve – Wes Anderson, Christopher Nolan vagy Martin Scorsese. Éppen ezért örömteli tény, hogy a Scolar Kiadó gondozásában megjelent Lichter Péter új, Steven Spielberg műve-

it bemutató könyve, mely szemben megtévesztő alcímével (*A cápától a Schindler listájáig*) nem az életmű egy bizonyos szakaszát, hanem a rendező valamennyi eddig elkészült nagyjátékfilmjét vizsgálja a *Párbajtól a Ready Player One*-ig. Korábbi köteteivel (*Utazás a lehetetlenbe*, *52 kultfilm*) Lichter már tanúbizonyságot tett olvasmányos, laikusok számára is könnyen befogadható írói stílusáról, melyben remekül megfér egymás mellett az impozáns szaktudás és a filmek iránti határtalan rajongás. A kötet első szembetűnő és egyben szimpatikus vonása, hogy a szerző talán eddigi legszemélyesebb hangvételű művével állt elő. Ennek ténye nemcsak a bevezető szövegből (melynek olvasása során számos, nyolcvanas években született, német hangalámondásos VHS kópiákon „nevelkedett” nemzedék ismerhet magára), hanem a gyakran szubjektív tapasztalatokkal kiegészített filmelemzésekből is világossá válik. Lichter már-már gyermeki lelkesedéssel ír választott és bevallottan csodált rendezője több évtizedes, szakmai sikereket és bukásokat egyaránt magába foglaló pályafutásáról, ám az olvasó számára a kötet többet nyújt filmek szemléltetésénél és konkrét jelenetek elemzésénél, a szövegek ugyanis egyaránt kitérnek filmtörténeti korszakokra (elsősorban Új-Hollyoodra), értekeznek kritikai visszhangokról, műfajokról, és ismertetik meg az olvasókat több film kulisz-

zatitkaival, avagy keletkezésük történetével. Lichter remek elemzései és izgalmas interpretációi mellett a könyv másik erénye, hogy a rengeteg különféle információt képes egységben tartani, nem kalandozik el túlságosan más, a tárgytól eltérő irányba, hanem a jó arányérzékét megtartva visszatér vizsgált témájához vagy az adott filmhez. Megfogalmazásai szellemesek és frappánsak, ám olykor túlírtak, ami bizonyos esetekben nem túl szerencsés, majdhogy nem képzavaros mondatokat („filmnyelv emésztőrendszere”) eredményez. A szerző Spielberg iránti lelkesedésében ugyan sokszor vitatható állításokat fogalmaz meg (például azt, hogy a *Schindler listája* egyes képsorai olyan klasszikusok szintjére emelik a filmet, mint az *Apokalipszis most* vagy a *Jöjj és lásd*), elfogultsággal ugyanakkor nem lehet vádolni, hiszen többször tesz kritikai megjegyzéseket a rendező filmjeire és rendre rámutat azok visszatérő dramaturgiai következtetéseire. Az egyes művek elemzése csupán néhány oldalt számlálnak, ám így is kellőképpen tartalmasak és kiemelik a filmek fontosabb jellemzőit. Mégis, egyes szakaszok hagynak némi kívánnivalót maguk után, például nem derül ki, mit gondol a szerző a *Harmadik típusú találkozások*, több kritikus által gyengébbnek vélt rendezői változatáról, vagy az *E. T.* digitálisan felújított kiadásáról, mely nem kis felháborodást váltott ki az eredeti verzió keményvonalas rajongói körében. Hiányzik továbbá a kommunikáció témájának bővebb elemzése, mellyel Lichter csak érintőlegesen foglalkozik, márpedig e visszatérő motívum legalább olyan markánsan van jelen a teljes életműben (többek között *Harmadik típusú találkozások*, *E.T.*, *Amistad*, *Terminál*), mint azok, amelyekről a szerző nem mulaszt el említést tenni. Elenyésző kivételnivalóit leszámítva Lichter könyve kifogástalan portré a napjainkban is rendületlenül aktív Spielbergről, és egyaránt remek olvasmány a rendező rajongóinak, valamint azoknak is, akik az életművel csak most kezdenek el ismerkedni. Felettébb üdítő lenne más filmrendezőkről is hasonlóan színvonalas és olvasmányos kötetekkel találkozni a jövőben.

SCOLAR KIADÓ, 2020.

